

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-665/23-1

Sprawa C-665/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

9 listopada 2023 r.

Sąd odsyłający:

Cour de cassation (Francja)

Data wydania postanowienia odsyłającego:

8 listopada 2023 r.

Strona wnosząca kasację:

IL

Druga strona postępowania kasacyjnego:

Veracash SAS

[...]

IL, [...] wnosi skargę kasacyjną [...] od wyroku wydanego w dniu 3 stycznia 2022 r. przez cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) w sporze ze spółką Veracash, [...] drugą stroną postępowania kasacyjnego.

Na poparcie skargi kasacyjnej strona ją wnosząca podnosi dwa zarzuty.

[...]

[wzmianki proceduralne]

Okoliczności faktyczne i postępowanie

- 1 Zgodnie z zaskarżonym wyrokiem [...] w dniu 24 marca 2017 r. spółka Veracash, w której księgach IL otworzył rachunek depozytowy w złocie, wysłała na jego

adres nową kartę do wypłat i dokonywania płatności. IL podniósł, że ani nie wystąpił o tę kartę, ani jej nie otrzymał, przy czym w okresie od dnia 30 marca do dnia 17 maja 2017 r. dokonywane były z jego rachunku codzienne wypłaty, których nie autoryzował, w związku z czym pozwał spółkę Veracash o zwrot odnośnych środków i zapłatę odszkodowania.

- 2 Jego żądanie zostało oddalone w pierwszej instancji i w apelacji w szczególności ze względu na to, że nie mógł on powołać się na przepisy art. L. 133–18 code monétaire et financier (kodeksu monetarnego i finansowego), ponieważ nie zgłosił spółce Veracash spornych transakcji „bezzwłocznie” i „natychmiast”.

Przypomnienie mających zastosowanie aktów prawnych

- 3 Zastosowanie znajdują przepisy obowiązujące w czasie dokonywania spornych wypłat, od dnia 30 marca do dnia 17 maja 2017 r.

Dyrektywa 2007/64/WE z dnia 13 listopada 2007 r.

- 4 Dyrektywa 2007/64/WE z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniająca dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylająca dyrektywę 97/5/WE zawiera art. 56, zatytułowany „Obowiązki użytkownika usług płatniczych związane z instrumentami płatniczymi”, który stanowi:

„1. Użytkownik usług płatniczych uprawniony do korzystania z instrumentu płatniczego spełnia następujące obowiązki:

- a) korzysta z instrumentu płatniczego zgodnie z warunkami wydawania i użytkowania tego instrumentu płatniczego; oraz
- b) po stwierdzeniu utraty, kradzieży lub sprzeniewierzenia instrumentu płatniczego albo jego nieuprawnionego użycia informuje o tym bez zbędnej zwłoki dostawcę usług płatniczych, lub podmiot wskazany przez tego dostawcę.

2. Do celów ust. 1 lit. a) użytkownik usług płatniczych podejmuje w szczególności, z chwilą otrzymania instrumentu płatniczego, wszelkie stosowne kroki w celu zapobieżenia naruszeniu indywidualnych zabezpieczeń tego instrumentu”.

- 5 Zgodnie z art. 58 tej dyrektywy, zatytułowanym „Zgłaszanie nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych”:

„Użytkownik usług płatniczych uzyskuje korektę od dostawcy usług płatniczych wyłącznie, jeżeli bez zbędnej zwłoki powiadomi swojego dostawcę usług płatniczych w chwili stwierdzenia wszelkich nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych uprawniających do zgłoszenia

roszczeń, w tym na mocy art. 75, i nie później niż w ciągu 13 miesięcy od daty obciążenia rachunku, chyba że, w stosownych przypadkach, dostawca usług płatniczych nie dostarczył lub nie udostępnił informacji o tej transakcji płatniczych zgodnie z tytułem III”.

- 6 Artykuł 60 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Odpowiedzialność dostawcy usług płatniczych za nieautoryzowane transakcje płatnicze”, stanowi:

„1. Bez uszczerbku dla art. 58 państwa członkowskie zapewniają, aby w przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej dostawca usług płatniczych płatnika bezzwłocznie dokonywał na jego rzecz zwrotu kwoty, na jaką opiewała nieautoryzowana transakcja płatnicza oraz, w stosownych przypadkach, przywrócił obciążony rachunek płatniczy do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.

2. Dalsze rekompensaty finansowe mogą zostać ustalone zgodnie z przepisami mającymi zastosowanie do umowy zawartej między płatnikiem a jego dostawcą usług płatniczych”.

- 7 Zgodnie z art. 61 tej samej dyrektywy, zatytułowanym „Odpowiedzialność płatnika za nieautoryzowane transakcje płatnicze”:

„1. Na zasadzie odstępstwa od art. 60 płatnik ponosi odpowiedzialność za straty związane z wszelkimi nieautoryzowanymi transakcjami płatniczymi do maksymalnej wysokości 150 EUR, będące skutkiem posłużenia się utraconym lub skradzionym instrumentem płatniczym lub – jeżeli płatnik nie zdołał uchronić indywidualnych zabezpieczeń tego instrumentu – sprzeniewierzenia instrumentu płatniczego.

2. Płatnik ponosi wszelkie straty związane z nieautoryzowanymi transakcjami płatniczymi, jeżeli poniósł je, działając w nieuczciwych zamiarach lub w wyniku rażącego lub celowego zaniedbania co najmniej jednego z obowiązków wynikających z art. 56. W takich przypadkach nie stosuje się maksymalnej kwoty, o której mowa w ust. 1 niniejszego artykułu.

3. W przypadku gdy płatnik nie działał w nieuczciwych zamiarach ani nie zaniedbał celowo swoich obowiązków na mocy art. 56, państwa członkowskie mogą ograniczyć odpowiedzialność, o której mowa w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu, biorąc w szczególności pod uwagę charakter indywidualnych zabezpieczeń instrumentu płatniczego oraz okoliczności, w których został on utracony, skradziony lub sprzeniewierzony.

4. Po dokonaniu zgłoszenia zgodnie z art. 56 ust. 1 lit. b) płatnik nie ponosi żadnych konsekwencji finansowych będących skutkiem posłużenia się utraconym, skradzionym lub sprzeniewierzonym instrumentem płatniczym, chyba że płatnik działał w nieuczciwych zamiarach.

5. Jeżeli dostawca usług płatniczych nie zapewnia odpowiednich środków umożliwiających w dowolnym momencie dokonanie zgłoszenia utraty, kradzieży lub sprzeniewierzenia instrumentu płatniczego, jak nakazuje art. 57 ust. 1 lit. c), płatnik nie ponosi odpowiedzialności za konsekwencje finansowe będące skutkiem posłużenia się takim instrumentem płatniczym, chyba że działał on w nieuczciwych zamiarach”.

Prawo krajowe

8 Dyrektywa 2007/64/WE została transponowana do prawa krajowego w drodze ordonnance n° 2009–866 du 15 juillet 2009 relative aux conditions régissant la fourniture de services de paiement et portant création des établissements de paiement (rozporządzenia nr 2009–866 z dnia 15 lipca 2009 r. w sprawie warunków świadczenia usług płatniczych i ustanawiania instytucji płatniczych), które ustanowiło między innymi art. L. 133–17, L. 133–18, L. 133–19 i L. 133–24 kodeksu monetarnego i finansowego, które powtarzają przepisy art. 56, 58, 60 i 61 dyrektywy.

9 Zgodnie z art. L. 133–17 I kodeksu monetarnego i finansowego, w brzmieniu wynikającym z tego rozporządzenia, „[p]o stwierdzeniu utraty, kradzieży, sprzeniewierzenia lub nieuprawnionego użycia instrumentu płatniczego lub związanych z nim danych, użytkownik usług płatniczych informuje o tym bez zbędnej zwłoki dostawcę usług płatniczych, lub podmiot wskazany przez tego dostawcę, celem zablokowania instrumentu”.

10 Zgodnie z art. L. 133–18 tego kodeksu:

„W przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej zgłoszonej przez użytkownika na warunkach przewidzianych w art. L. 133–24 dostawca usług płatniczych płatnika bezzwłocznie zwraca płatnikowi kwotę nieautoryzowanej transakcji i w stosownych przypadkach przywraca obciążony rachunek do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza.

Płatnik i jego dostawca usług płatniczych mogą przewidzieć w umowie dalszą rekompensatę”.

11 Zgodnie z art. L. 133–19 tego kodeksu:

„I.– W przypadku nieautoryzowanej transakcji płatniczej po utracie lub kradzieży instrumentu płatniczego płatnik do czasu przekazania informacji, o której mowa w art. L. 133–17, ponosi odpowiedzialność za straty związane z wykorzystaniem tego instrumentu płatniczego do maksymalnej wysokości 150 EUR.

Płatnik nie ponosi jednak odpowiedzialności za nieautoryzowane transakcje płatnicze zrealizowane bez użycia indywidualnego zabezpieczenia.

II.– Płatnik nie ponosi odpowiedzialności, jeżeli nieautoryzowana transakcja płatnicza została wykonana w wyniku sprzeniewierzenia instrumentu płatniczego lub danych z nim powiązanych bez wiedzy płatnika.

Odpowiedzialność ta nie powstaje również w przypadku podrobienia instrumentu płatniczego, jeżeli w momencie dokonywania nieautoryzowanej transakcji płatniczej płatnik był w posiadaniu swojego instrumentu płatniczego.

III.– Płatnik nie ponosi żadnych konsekwencji finansowych, chyba że działał w nieuczciwych zamiarach, jeżeli dostawca usług płatniczych nie zapewnił odpowiednich środków umożliwiających przekazanie informacji w celu zablokowania instrumentu płatniczego zgodnie z art. L. 133–17.

IV.– Płatnik ponosi odpowiedzialność za wszelkie straty związane z nieautoryzowanymi transakcjami płatniczymi, jeżeli poniósł je, działając w nieuczciwych zamiarach lub w wyniku rażącego lub celowego zaniedbania obowiązków, o których mowa w art. L. 133–16 i L. 133–17.

12 Zgodnie z art. L. 133–24 tego kodeksu:

„Użytkownik usług płatniczych bezzwłocznie powiadamia swojego dostawcę usług płatniczych o nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji płatniczej, nie później niż w terminie 13 miesięcy od dnia obciążenia konta, pod rygorem przedawnienia, chyba że dostawca usług płatniczych nie dostarczył lub nie udostępnił mu informacji o tej transakcji płatniczej zgodnie z rozdziałem IV tytułu 1 księgi III.

Z wyjątkiem przypadków, gdy użytkownik jest osobą fizyczną działającą w celach niezwiązanych z działalnością gospodarczą, strony mogą odstąpić od stosowania przepisów niniejszego artykułu”.

Ocena zarzutów kasacyjnych

W przedmiocie zarzutu drugiego – jego pierwszej części

Treść zarzutu

13 IL zarzuca wyrokowi, że nie nakazano w nim spółce Veracash dokonania zwrotu na jego rzecz złota w ilości 794,513 gramów lub w braku tego zwrotu dokonania zapłaty na jego rzecz odpowiedniej wartości w euro, i oddalono wszystkie pozostałe żądania, mimo że „użytkownik usług płatniczych bezzwłocznie powiadamia swojego dostawcę usług płatniczych o nieautoryzowanej lub nieprawidłowo wykonanej transakcji płatniczej, nie później niż w terminie 13 miesięcy od dnia obciążenia konta, pod rygorem przedawnienia, chyba że dostawca usług płatniczych nie dostarczył lub nie udostępnił mu informacji o tej transakcji płatniczej [...]; w niniejszej sprawie sąd apelacyjny uznał, iż IL nie

może powoływać się na przepisy art. L. 133–18 kodeksu monetarnego i finansowego, ponieważ użytkownik usług płatniczych musi powiadomić dostawcę »bezzwłocznie« i »natychmiast« o nieautoryzowanej transakcji płatniczej, a IL nie wykazał spełnienia tego obowiązku, ponieważ przesłał spółce Veracash formularz sprzeciwu w dniu 23 maja 2017 r., czyli prawie dwa miesiące po pierwszej kwestionowanej wypłacie, przy czym użytkownik karty bankowej ma trzynaście miesięcy od daty obciążenia rachunku na dokonanie tego zgłoszenia; orzekając w ten sposób, sąd apelacyjny naruszył art. L. 133–24 kodeksu monetarnego i finansowego w brzmieniu obowiązującym przed wydaniem rozporządzenia nr 2017–1252 z dnia 9 sierpnia 2017 r.”.

Odpowiedź tutejszego sądu

Dopuszczalność zarzutu odwołania

- 14 [...].
- 15 [...].
- 16 Zarzut kasacyjny jest [...] dopuszczalny.

Zasadność zarzutu

- 17 Rozstrzygnięcie sporu zależy od tego, czy dostawca usług płatniczych może odmówić zwrotu kwoty nieautoryzowanej transakcji, jeżeli płatnik, chociaż zgłosił tę transakcję w ciągu 13 miesięcy od daty obciążenia rachunku, zwlekał z tym, przy czym zwłoka ta nie nastąpiła celowo ani nie była spowodowana rażącym niedbalstwem ze strony płatnika.
- 18 [IL], czyli strona wnosząca kasację, podnosi przede wszystkim, że użytkownik usługi płatniczej na dokonanie zgłoszenia dysponuje terminem trzynastu miesięcy od daty obciążenia rachunku.
- 19 Spółka Veracash, będąca drugą stroną postępowania kasacyjnego, odpowiada, że chociaż w art. L. 133–24 kodeksu monetarnego i finansowego ustawodawca zobowiązał użytkownika do niezwłocznego zgłoszenia nieautoryzowanej transakcji, ustanawiając jednocześnie termin trzynastu miesięcy, to zamierzał on ustanowić termin podwójny, w ramach którego termin 13 miesięcy jest terminem granicznym. Dodaje ona, że ze względu na wchodzące w grę wyzwania systematyczne tego przepisu wymaga, aby użytkownik usługi podjął działania natychmiast, gdy tylko dostrzeże anomalie, poprzez zasygnalizowanie tej anomalii swojemu usługodawcy.
- 20 Przepisy kodeksu monetarnego i finansowego mające zastosowanie do sporów należy interpretować zgodnie z przepisami dyrektywy 2007/64, których transpozycję zapewniają.

- 21 Cour de cassation (sąd kasacyjny) stwierdza, że wykładnia językowa art. 58 dyrektywy 2007/64/WE może, jak orzekł sąd apelacyjny, pozwalać na uznanie, iż dostawca usług płatniczych ma prawo odmówić zwrotu kwoty nieautoryzowanej transakcji płatniczej z tego tylko powodu, że użytkownik usługi płatniczej powiadomił go o niej z opóźnieniem, nawet jeśli nastąpiło to w terminie trzynastu miesięcy. Podnosi on, że taka wykładnia znajduje poparcie w motywie 31 tej dyrektywy, który stanowi, po pierwsze, iż „[u]żytkownik usług płatniczych uzyskuje korektę od dostawcy usług płatniczych wyłącznie, jeżeli bez zbędnej zwłoki powiadomi swojego dostawcę usług płatniczych w chwili stwierdzenia wszelkich nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych uprawniających do zgłoszenia roszczeń”, a po drugie, że[a]by zmniejszyć ryzyko i konsekwencje nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych, użytkownik usług płatniczych powinien jak najszybciej poinformować dostawcę usług płatniczych o wszelkich reklamacjach dotyczących rzekomo nieautoryzowanych lub nieprawidłowo wykonanych transakcji płatniczych [...]. Jeżeli użytkownik usług płatniczych dokona zgłoszenia w terminie, powinien mieć możliwość dochodzenia tych roszczeń zgodnie z okresami przedawnienia określonymi w prawie krajowym”.
- 22 Jednakże taka wykładnia wydaje się trudna do pogodzenia z art. 61 ust. 2 dyrektywy 2007/64/WE, który przewiduje, że płatnik ponosi wszelkie straty związane z nieautoryzowanymi transakcjami płatniczymi, czyli innymi słowy zostaje pozbawiony prawa do zwrotu, tylko jeżeli, między innymi, poniósł je, działając w nieuczciwych zamiarach lub w wyniku rażącego lub celowego zaniedbania co najmniej jednego z obowiązków wynikających z art. 56 tejże dyrektywy, wśród których znajduje się obowiązek poinformowania dostawcy usług płatniczych bez zbędnej zwłoki o utracie, kradzieży, sprzeniewierzeniu lub nieuprawnionym użyciu instrumentu płatniczego. Jeżeli bowiem dostawca usług płatniczych płatnika w żadnym razie nie jest zobowiązany do zwrotu płatnikowi kwoty nieautoryzowanej transakcji płatniczej, o której ten ostatni powiadomił z opóźnieniem, to nie ma znaczenia, czy opóźnienie to było celowe lub było skutkiem rażącego niedbalstwa.
- 23 Dokonując wykładni art. 58 dyrektywy 2007/64/WE w wyroku z dnia 2 września 2021 r., CRCAM (C-337/20, pkt 36), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że „użytkownik, który nie powiadomił swojego dostawcy usług płatniczych o nieautoryzowanej transakcji w ciągu trzynastu miesięcy od dnia obciążenia jego konta, nie może pociągnąć tego dostawcy do odpowiedzialności, w tym na podstawie prawa powszechnego, a zatem nie może uzyskać zwrotu owej nieautoryzowanej transakcji”, lecz nie wypowiedział się na temat konsekwencji nieprzestrzegania przez płatnika obowiązku bezzwłocznego poinformowania dostawcy usług płatniczych o stwierdzeniu nieautoryzowanej transakcji płatniczej.
- 24 Mimo, że sąd kasacyjny jest świadom, że warto jest motywować płatnika do dochowania należytej staranności przy powiadamianiu dostawcy usług płatniczych, wydaje mu się, w świetle art. 61 ust. 2 dyrektywy 2007/64/WE, że prawodawca Unii nie zamierzał karać za wszelkie opóźnienia poprzez całkowite

pozbawienie płatnika prawa do zwrotu niezależnie od okoliczności. Skłania się on do interpretowania tej dyrektywy w ten sposób, że poza przypadkami, gdy płatnik działał w nieuczciwych zamiarach lub gdy powiadomienia dokonano po upływie trzynastomiesięcznego terminu, fakt, iż płatnik zwleka z powiadomieniem swojego dostawcy usług płatniczych o utracie, kradzieży, sprzeniewierzeniu lub nieuprawnionym wykorzystaniu instrumentu płatniczego, nie ma wpływu na jego prawo do zwrotu strat poniesionych w związku z nieautoryzowanymi transakcjami, którym natychmiastowe powiadomienie nie mogłoby zapobiec, zaś płatnika można pozbawić prawa do zwrotu jedynie w przypadku strat spowodowanych nieautoryzowanymi transakcjami, których można by uniknąć dzięki bezzwłocznemu powiadomieniu, pod warunkiem że opóźnienie powiadomienia jest celowe lub wynika z rażącego niedbalstwa po jego stronie.

- 25 Ponieważ jednak dokładna wykładnia art. 56, 58, 60 i 61 dyrektywy 2007/64 WE nie jest oczywista, należy zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości z pytaniami prejudycjalnymi zawartymi w sentencji niniejszego wyroku.

Z POWYŻSZYCH WZGLEDÓW tutejszy sąd:

Uwzględniając art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;

Kieruje do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej następujące pytania prejudycjalne:

„1) Czy art. 56, 58, 60 i 61 dyrektywy 2007/64/WE z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego zmieniającej dyrektywy 97/7/WE, 2002/65/WE, 2005/60/WE i 2006/48/WE i uchylającej dyrektywę 97/5/WE należy interpretować w ten sposób, że płatnik zostaje pozbawiony prawa do zwrotu kwoty nieautoryzowanej transakcji płatniczej, jeżeli zwlekał z powiadomieniem swojego dostawcy usług płatniczych o nieautoryzowanej transakcji płatniczej, nawet jeśli uczynił to przed upływem 13 miesięcy od daty obciążenia rachunku?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze, czy pozbawienie płatnika prawa do zwrotu jest uzależnione od tego, czy powiadomienia dokonano ze zwłoką celowo lub w wyniku rażącego niedbalstwa ze strony płatnika?

3) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze, czy płatnik zostaje pozbawiony prawa do zwrotu z tytułu wszystkich nieautoryzowanych transakcji, czy tylko tych, których można by uniknąć, gdyby powiadomienia nie dokonano ze zwłoką?”

[...]